

Eğitimde Politika Analizi

Editör: Prof. Dr. Necati CEMALOğLU

Editör Yardımcıları:

Dr. Öğr. Üyesi Ömür ÇOBAN

Doç. Dr. Nedim ÖZDEMİR

Dr. Öğr. Üyesi Süheyla BOZKURT BALCI

3. Baskı

Editör: Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU

Editör Yardımcıları: Dr. Öğr. Üyesi Ömür ÇOBAN - Doç. Dr. Nedim ÖZDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Süheyla BOZKURT

EĞİTİMDE POLİTİKA ANALİZİ

ISBN 978-605-241-992-2

DOI 10.14527/9786052419922

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Ekim 2019, Ankara

3. Baskı: Mart 2021, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.

İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105

Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0312) 394 55 91

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Yaklaşık beş yıldan beri üniversitede doktora programında Eğitimde Politika Analizi dersini yürütürüm. Dersi doktora yaptığım yıllarda almış, politika konusuna ilgi duymaya başlamıştım. Türkiye'deki eğitim politikalarını ve diğer ülkelerdeki eğitim politikalarını incelediğimde bazı eğitim politikalarının felsefesi, değerleri ve ilkelerinin olduğu, bazılarının ise günlük politikalardan esinlenip inceleme ve araştırma yapılmadan belirlendiğini ve hayata geçirildiğini gördüm. Güçlü eğitim politikalarının teknik ve teorik alt yapısı varken, gündelik gelir-geçer eğitim politikalarının ise hiçbir dayanağı yoktu. Bu politikaların saptanma ve hayata geçirilme süreçlerinin ise oldukça sorunlu bir yapısı vardı. Sonuçta yanlış eğitim politikaları hayata geçirildiğinde, bir ülkenin geleceği, kaynakları ve beklentileri heba ediliyor, ulusun yaşam hakkı ipotek altına alınıyordu.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği uzaya ilk insan gönderdiği gece Amerika Birleşik Devletleri'nin politikacıları ve eğitimcileri travma geçirdi. O gece üzerinde durulan en önemli konu "Bu eğitim programı ile uzaya astronot gönderecek, uzay çalışmalarını gerçekleştirecek insan yetiştiremiyoruz." oldu. Fen ve matematik alanı programları değiştirilip eğitim politikalarında radikal değişikliğe gidip, aya astronot göndermeyi başardılar. Eğitim politikalarının en büyük handikaplarından birisi, sürekli aynı hatayı yapıp farklı bir sonuç beklemektir. Eğitim politika yapımcıları ve karar vericileri, bu patoloji içerisinde iseler, eğitim sorunları çözemediği gibi kangren haline gelmesi de engellenemez.

Bu eser, yukarıda ifade ettiğimiz kaygıların bir ürünüdür. Amacımız sihirli bir değnekle tüm sorunları çözmek değil, küçük küçük dokunuşlarla fırtınalar yaratabilecek bir sürecin paydaşı olmaktır. Hedef kitlede bilgi düzeyini artırmak, politika analizi yöntemlerini kazandırmak, veri okuryazarı yapıp, yeterlik ve yetkinlik düzeyinin artırılmasına katkıda bulunmaktır.

Bu eser 12 genç ve dinamik bilim insanınının 15 bölümden oluşturduğu bir eserdir. Bu eser yaklaşık bir yıllık bir çalışmanın, emeğin ürünüdür. Eserin en önemli özelliği gelenek ile geleceği ve bilimi harmanlayıp bize özgü hale getirilmiş bilgi yumağı niteliğini taşıyor olmasıdır. Okuyucudan beklentimiz eseri titizlikle okumaları ve bizlere dönüt vermeleridir. Bu dönütler bizi ve eseri daha çok geliştirecek, ülkemizin bilim ve eğitim hayatına katkı sağlayacaktır.

Başta editör yardımcısı olan arkadaşlarıma, bölüm yazarlarına ve süreçte katkı sağlayan herkese teşekkür eder, sevgi ve saygılarımı sunarım.

Prof. Dr. Necati Cemaloğlu

Ekim 2019, Ankara

KİTAP BÖLÜMLERİNE AİT ATIF BİLGİLERİ

- 1. Bölüm:** Daşcı Sönmez, E. (2019). Eğitimde politika. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 1-19). Ankara: Pegem Akademi.
- 2. Bölüm:** Uysal, H. (2019). Politika analiz modelleri (yöntemleri). N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 21-56). Ankara: Pegem Akademi.
- 3. Bölüm:** Kısa, N. (2019). Farklı teorik yaklaşımlar bağlamında eğitim politikası. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 57-87). Ankara: Pegem Akademi.
- 4. Bölüm:** İhtiyaroğlu, N. (2019). Uluslararası ve ulusal örgütlerin Türk eğitim politikalarına yansımaları. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 89-146). Ankara: Pegem Akademi.
- 5. Bölüm:** Özdemir, N. (2019). Eğitimde ekonomi politikaları. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 147-175). Ankara: Pegem Akademi.
- 6. Bölüm:** Turan, H. (2019). Eğitimde maliyet analizi ve maliyet etkililik analizi. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 177-194). Ankara: Pegem Akademi.
- 7. Bölüm:** Bozkurt Balcı, S. (2019). Eğitimde eşitlik politikaları. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 195-242). Ankara: Pegem Akademi.
- 8. Bölüm:** Çoban, Ö. (2019). Eğitimde teknoloji kullanımı. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 243-275). Ankara: Pegem Akademi.
- 9. Bölüm:** Karadağ, N. (2019). Eğitimde küreselleşme politikaları. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 277-309). Ankara: Pegem Akademi.
- 10. Bölüm:** Özdemir, N. (2019). Eğitimde nitelik tartışmaları. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 311-337). Ankara: Pegem Akademi.
- 11. Bölüm:** Atasoy, R. (2019). Eğitim ve istihdam ilişkisi. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 339-383). Ankara: Pegem Akademi.
- 12. Bölüm:** Atasoy, R. (2019). Türkiyede mesleki eğitim politikaları. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 385-426). Ankara: Pegem Akademi.
- 13. Bölüm:** Selvitopu, A. (2019). Türkiyede yetişkin eğitimi politikaları. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 427-457). Ankara: Pegem Akademi.
- 14. Bölüm:** Çoban, Ö. (2019). Eğitimdeki yapısal güçlükler. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 459-484). Ankara: Pegem Akademi.
- 15. Bölüm:** Yalçın, M. T. (2019). Eğitim politikalarının okullardaki yansıması. N. Cemaloğlu (Ed.). *Eğitimde Politika Analizi* (ss. 487-535). Ankara: Pegem Akademi.

Bölümler ve Yazarları

Editör: Prof. Dr. Necati CEMALOĞLU

*Editör Yardımcıları: Dr. Öğr. Üyesi Ömür ÇOBAN -
Doç. Dr. Nedim ÖZDEMİR - Dr. Öğr. Üyesi Süheyla BOZKURT*

1. Bölüm: Eğitimde Politika

Dr. Elif DAŞCI SÖNMEZ
Aksaray Üniversitesi

2. Bölüm: Politika Analiz Modelleri (Yöntemleri)

Dr. Hakan UYSAL
Milli Eğitim Bakanlığı

3. Bölüm: Farklı Teorik Yaklaşımlar Bağlamında Eğitim Politikası

Dr. Öğr. Üyesi Nuray KISA
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

4. Bölüm: Uluslararası ve Ulusal Örgütlerin Türk Eğitim Politikalarına Yansımaları

Doç. Dr. Neslin İHTİYAROĞLU
Kırıkkale Üniversitesi

5. Bölüm: Eğitimde Ekonomi Politikaları

Doç. Dr. Nedim ÖZDEMİR
Ege Üniversitesi

6. Bölüm: Eğitimde Maliyet Analizi ve Maliyet Etkililik Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Hatice TURAN
Başkent Üniversitesi

7. Bölüm: Eğitimde Eşitlik Politikaları

Dr. Öğr. Üyesi Süheyla BOZKURT BALCI
Çankırı Karatekin Üniversitesi

8. Bölüm: Eğitimde Teknoloji Kullanımı

Dr. Öğr. Üyesi Ömür ÇOBAN
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

9. Bölüm: Eğitimde Küreselleşme Politikaları

Doç. Dr. Nazife KARADAĞ
Adıyaman Üniversitesi

10. Bölüm: Eğitimde Nitelik Tartışmaları

Dr. Öğr. Üyesi Nedim ÖZDEMİR
Ege Üniversitesi

11. Bölüm: Eğitim ve İstihdam İlişkisi

Dr. Ramazan ATASOY
Milli Eğitim Bakanlığı

12. Bölüm: Türkiye’de Mesleki Eğitim Politikaları

Dr. Ramazan ATASOY
Milli Eğitim Bakanlığı

13. Bölüm: Türkiye’de Yetişkin Eğitimi Politikaları

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah SELVİTOPU
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

14. Bölüm: Eğitimdeki Yapısal Güçlükler

Dr. Öğr. Üyesi Ömür ÇOBAN
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

15. Bölüm: Eğitim Politikalarının Okullardaki Yansıması

Dr. Mehmet Tufan YALÇIN
Milli Eğitim Bakanlığı

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii

1. BÖLÜM EĞİTİMDE POLİTİKA

Giriş.....	1
Örnek Olay.....	2
Anahtar Kavramlar.....	2
Egemenlik/Güç/İktidar ve Eğitim	2
Eğitimde Politika: Güç-Çıkar-Çatışma	4
Eğitim Politikası Nedir?.....	4
Eğitim Politikası ve Beşeri Sermaye	7
Eğitim Politikası, Vatandaşlık ve Sosyal Adalet.....	8
Eğitim Politikası, Hesap Verebilirlik ve Özerklik.....	10
Eğitimin Sosyal Amaçları.....	11
Eğitim Politikasının Etkileri: Politika, Strateji ve Liderlik	12
Özet	13
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	14
Yaşamın İçinden	14
Kaynakça	16
Okuma Önerileri	18
Sözlük.....	19
Sıra Sizde Yanıtlar.....	19

2. BÖLÜM POLİTİKA ANALİZ MODELLERİ (YÖNTEMLERİ)

Giriş.....	21
Örnek Olay.....	22
Anahtar Kavramlar.....	22
Politika Analiz Modelleri (Yöntemleri)	22
Kurumsal Model.....	22
Rasyonel Model	23
Artırmacı (İnkrementalist) Model.....	26
Sistem Modeli	27
Grup Modeli	29
Elit (Seçkinler) Modeli	31
İşlevsel (Süreç) Modeli.....	33

a. Problemin Tanımlanması ve Gündem Oluşturma	33
b. Politikayı Formüle Etme	37
c. Politikayı Uygulama.....	41
ç. Politikayı İzleme ve Değerlendirme	46
Özet	51
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	52
Yaşamın İçinden	52
Kaynakça.....	52
Okuma Önerileri	54
Sözlük.....	54
Sıra Sizde Yanıtlar.....	56

3. BÖLÜM

FARKLI TEORİK YAKLAŞIMLAR BAĞLAMINDA EĞİTİM POLİTİKASI

Giriş.....	57
Örnek Olay.....	58
Anahtar Kavramlar.....	58
Farklı Teorik Yaklaşımlar Bağlamında Eğitim Politikası	58
Liberal, Muhafazakâr ve Eleştirel Yaklaşımların Eğitim Politikasındaki Yeri.....	58
Eğitimde Kültürel Politikalar	69
a. Stuart Hall'un "Yapılandırmacı Kültür Teorisi"	70
b. Kültürel Politikalar ve Sosyal Sınıflar	72
c. Hümanist Eğitim	75
Eğitimde Psikoloji Politikaları	77
a. Eğitimde Eleştirel Psikoloji	77
b. Bağlamın Özgünlüğü ve Öğrenci Deneyimleri.....	78
c. Toplum ve Farklılıklarla Kendini Oluşturma	80
Özet	83
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	83
Yaşamın İçinden	84
Kaynakça	84
Okuma Önerileri	86
Sözlük.....	86
Sıra Sizde Yanıtlar.....	87

4. BÖLÜM

ULUSLARARASI VE ULUSAL ÖRGÜTLERİN TÜRK EĞİTİM POLİTİKALARINA YANSIMALARI

Giriş.....	89
Örnek Olay.....	90
Anahtar Kavramlar.....	90
Küreselleşme ve Eğitim Politikaları	90
Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemi.....	93
AB'nin Okul Öncesi Politikaları ve Türk Eğitim Sistemi	95
AB'nin İlköğretim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemi	96
AB'nin Ortaöğretim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemi.....	97
AB'nin Yükseköğretim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemi.....	98
AB'nin Hayat Boyu Öğrenme Politikaları ve Türk Eğitim Sistemi.....	101
Uluslararası Örgütler ve Türk Eğitim Politikaları.....	102
OECD: Bir bakışta Eğitim ve PISA Raporları	103
UNESCO: EFA Raporu	105
UNICEF ve Çocuk Hakları Bildirgesi	110
Dünya Bankası ve Eğitim Raporları	112
Ulusal Örgütler ve Türk Eğitim Politikaları.....	113
Milli Eğitim Bakanlığı ve Stratejik Planlar	114
Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve Kalkınma Planları	122
Talim ve Terbiye Kurulu ve Şura Kararları	126
Gençlik ve Spor Bakanlığı ve İş Birliği Protokolü.....	129
Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Raporları	131
Eğitim Reformu Girişimi (ERG) Raporları	134
TEDMEM Raporları.....	136
Eğitim Sendikalarının Raporları	139
Özet	140
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	140
Yaşamın İçinden	141
Kaynakça.....	142
Okuma Önerileri	144
Sözlük.....	145
Sıra Sizde Yanıtlar.....	146

5. BÖLÜM

EĞİTİMDE EKONOMİ POLİTİKALARI

Giriş.....	147
Örnek Olay.....	148
Anahtar Kavramlar.....	148
Sıra Sizde - 1.....	149
Eğitim Yatırımlarının Bireysel ve Toplumsal Getirisi.....	151
Eğitim Yatırımlarında Kamu Finansmanı.....	152
Eğitim Yatırımlarında Özel Finansman.....	158
Eğitim Yatırımlarında Karma Finansman.....	160
Eğitimin Finansman Sistemlerinin Değerlendirilmesi.....	161
Kaynakların Yeterliliği.....	162
Etkinlik.....	162
Adalet.....	164
Yükseköğretimde Değişen Yönetişim Kalıpları ve Finansman Boyutu.....	165
Okulluşma Oranındaki Artış.....	166
Vergi Gelirlerindeki Daralma.....	168
Bilgi Toplumu ve Ekonomisi.....	168
Küreselleşme.....	169
Özerklik ve Yetki.....	170
Piyasa Yönelimli Reformlar.....	172
Özet.....	172
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	172
Yaşamın İçinden.....	173
Kaynakça.....	173
Okuma Önerileri.....	175
Sözlük.....	175
Sıra Sizde Yanıtlar.....	175

6. BÖLÜM

EĞİTİMDE MALİYET ANALİZİ VE MALİYET ETKİLİLİK ANALİZİ

Giriş.....	177
Örnek Olay.....	178
Anahtar Kavramlar.....	178
Eğitimde Maliyet Analizi.....	178
Eğitim Maliyeti.....	179
Eğitimde Maliyet Fayda Analizi.....	182
Eğitimde Maliyet Etkililik Analizi.....	185

Özet	190
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	190
Yaşamın İçinden	191
Okuma Parçası	192
Kaynakça.....	192
Okuma Önerileri	193
Sözlük.....	193
Sıra Sizde Yanıtlar.....	194

7. BÖLÜM

EĞİTİMDE EŞİTLİK POLİTİKALARI

Giriş.....	195
Örnek Olay.....	196
Anahtar Kavramlar.....	198
Sosyal Adalet, Eğitim Hakkı ve Fırsat ve Olanak Eşitliği Kavramları	198
Eğitim Hakları Temelinde Eşitlik Kavramı.....	200
Eğitime Erişim Hakkını Sağlamaya Yönelik Yürütülen Politikalar	201
Kaliteli Eğitim Alma Hakkını Sağlamaya Yönelik Yürütülen Politikalar.....	203
Eğitimde Eşitliği Sağlamada Devletlerin Yükümlülükleri	208
Türkiye’de Eğitimde Eşitlik Politikaları.....	211
Türkiye’de Eğitime Erişim ve Devam Hakkını Sağlamaya Yönelik Yürütülen Politikalar.....	211
Okul Öncesi Eğitimde Erişime ve Yaygınlaştırmaya Yönelik Politikalar	214
İlköğretimde Eğitime Erişim ve Devam Politikaları	218
Ortaöğretimde Eğitime Erişim ve Devam Politikaları	222
Özel Eğitim Hizmetlerine Erişim ve Devam Politikaları.....	225
Eğitimde Fırsat Eşitliği Sağlamaya Yönelik Yatılı Bölge Ortaokulu Erişim ve Devam Politikaları.....	229
Eğitimde Fırsat Eşitliği Sağlamaya Yönelik Taşınabilir Eğitim Politikaları.....	231
Mülteci ve Sığınmacı Çocukların Eğitime Erişimi ve Devamı Politikaları	232
Özet	234
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	236
Yaşamın İçinden	237
Kaynakça.....	238
Okuma Önerileri	240
Sözlük.....	241
Sıra Sizde Yanıtlar.....	242

8. BÖLÜM

EĞİTİMDE TEKNOLOJİ KULLANIMI

Giriş.....	243
Örnek Olay.....	244
Anahtar Kavramlar.....	245
Dünyada ve Türkiye’de Eğitimde Teknoloji Kullanımı.....	245
Dünyada Eğitimde Teknoloji Kullanımı	245
Türkiye’de Teknolojinin Eğitimde Kullanımı.....	248
Türkiye’de Bilgisayar Okur-Yazarlığı Uygulamaları	253
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi Öğretim Programı.....	253
FATİH Projesi Eğitimleri	254
Kodlama Eğitimi	256
STEM Eğitimi	259
Future Classroom Lab (FCL) Geleceğin Sınıf Ortamları.....	263
Yapay Zekâ ve Artırılmış Gerçeklik	264
Özet	265
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	266
Yaşamın İçinden	267
Kaynakça.....	269
Okuma Önerileri	272
Sözlük.....	272
Sıra Sizde Yanıtlar.....	275

9. BÖLÜM

EĞİTİMDE KÜRESELLEŞME POLİTİKALARI

Giriş.....	277
Anahtar Kavramlar.....	277
Eğitimde Küreselleşme Politikaları	278
Küreselleşme Olgusu: Küreselleşmenin Temel Dinamikleri; Küreselleşmenin Boyutları; Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar	278
Küreselleşme ve Eğitime Yansımaları.....	280
Eğitim İzleme Göstergeleri ve OECD Ülkeleri ile Karşılaştırılması.....	281
Eğitim Süreçlerinin Çıktıları ve Öğrenme Etkilerine Ait Göstergeler	281
Eğitime Erişim, Katılım ve İlerlemeye İlişkin Göstergeler	283
Eğitim Finansmanına İlişkin Göstergeler	286
Öğretmenler ve Öğrenme Ortamlarına Ait Göstergeler.....	288
Eğitimde Küreselleşme, Yerelleşme ve Eğitimin Özelleştirilmesi	290
Küreselleşme Paradigmalarının Eğitime Yansıması ve Eğitimde Amaç Kayması.....	292

Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Yükseköğretimdeki Dönüşümler	295
Yükseköğretimde Markalaşma	297
Yükseköğretimin Uluslararasılaşması	298
Yükseköğretimde Kalite Güvencesi	302
Özet	303
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri	304
Yaşamın İçinden	304
Kaynakça	305
Okuma Önerileri	308
Sözlük.....	308
Sıra Sizde Yanıtlar.....	309

10. BÖLÜM EĞİTİMDE NİTELİK TARTIŞMALARI

Giriş.....	311
Örnek Olay.....	312
Anahtar Kavramlar.....	312
Eğitimde Nitelik.....	312
Eğitimin Niteliği ve Ekonomik Büyüme	315
Öğrenci Başarısını Etkileyen Değişkenler.....	318
Öğrenci Düzeyindeki Değişkenler.....	319
Okul Kaynakları	321
Okulda Öğretim ve Yönetim Süreçleri	322
Uluslararası Sınavlar ve Öğretmen Niteliği.....	323
Özet	332
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	332
Yaşamın İçinden	332
Kaynakça.....	334
Okuma Önerileri	336
Sözlük.....	337
Sıra Sizde Yanıtlar.....	337

11. BÖLÜM EĞİTİM VE İSTİHDAM İLİŞKİSİ

Giriş.....	339
Örnek Olay.....	340
Anahtar Kavramlar.....	340

Eğitim ve İstihdam	340
Türkiye Eğitim ve İstihdam İlişkisine Tarihsel Bakış	344
Eğitim ve İstihdam İlişkisine Beşeri Sermaye Yaklaşımı	345
Türkiye’de Eğitim ve İstihdamın Genel Görünümü	346
Türkiye’de Üniversite Eğitim Düzeyi ve İstihdam	351
Türkiye’de İstihdamın Sektörel Dağılımı	354
Türkiye’de Eğitimin Bireye Getirisi	356
Beceri Uyuşmazlığı	358
Beceri Uyuşmazlığının Nedenleri	361
Türkiye’de Eğitim ve İstihdam Politikaları	362
Eğitim ve İstihdam İle İlgili Kuruluşlar	366
OECD	367
PIAAC.....	367
İŞKUR.....	370
Eğitim ve İstihdamda Yeni Eğilimler	370
Eğitim 4.0	370
Sanayi 4.0.....	372
Toplum 5.0	375
Hayat Boyu Öğrenme	376
Girişimcilik	377
Türkiye’de Eğitim ve İstihdamın Geleceği.....	378
Özet	380
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	381
Yaşamın İçinden	381
Kaynakça.....	381
Okuma Önerileri	383
Sözlük.....	383
Sıra Sizde Yanıtlar.....	383

12. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE MESLEKİ EĞİTİM POLİTİKALARI

Giriş.....	385
Örnek Olay.....	386
Anahtar Kavramlar.....	386
Mesleki ve Teknik Eğitim	386
Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	393
Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim	395
Mesleki ve Teknik Eğitim Politikaları.....	398
Mesleki ve Teknik Eğitime Erişim Politikaları	400

Mesleki ve Teknik Eğitimde Kapasite Politikaları.....	406
Mesleki ve Teknik Eğitim ve İstihdam Politikaları	408
Mesleki ve Teknik Eğitimde Kalite Politikaları	413
Özet	422
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	423
Yaşamın İçinden	424
Kaynakça.....	424
Okuma Önerileri	425
Sözlük.....	426
Sıra Sizde Yanıtlar	426

13. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE YETİŞKİN EĞİTİMİ POLİTİKALARI

Giriş.....	427
Örnek Olay.....	428
Anahtar Kavramlar.....	428
Yetişkin Eğitimi: Kavramsal Çerçeve	428
Tarihsel Gelişim.....	431
Dünya'da Yetişkin Eğitimi Politikaları	432
UNESCO	432
OECD	434
Avrupa Birliği	435
Türkiye'de Yetişkin Eğitimi Politikaları.....	439
Tarihsel Gelişim	439
Milli Eğitim Şuraları	440
Hayat Boyu Öğrenme	442
Okuma Yazma Seferberliği.....	447
Küreselleşme ve Yetişkin Eğitimi.....	449
Özet	452
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri	453
Yaşamın İçinden	453
Kaynakça.....	453
Okuma Önerileri	456
Sözlük	456
Sıra Sizde Yanıtlar	457

14. BÖLÜM

EĞİTİMDEKİ YAPISAL GÜÇLÜKLER

Giriş.....	459
Örnek Olay.....	460
Anahtar Kavramlar.....	460
Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilatının Dönüşümü	461
Üst Sistem, Aracı Sistem ve Temel Sistem Arasında Uyum Sağlama	473
Temel Sistem Olan Okullarda Girdi, Süreç, Çıktı ve Geri Bildirim Kalitesini Artırma.....	476
Özet	480
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	481
Yaşamın İçinden	481
Kaynakça.....	482
Okuma Önerileri	483
Sözlük.....	484
Sıra Sizde Yanıtlar.....	484

15. BÖLÜM

EĞİTİM POLİTİKALARININ OKULLARDAKİ YANSIMASI

Giriş.....	487
Örnek Olay.....	490
Anahtar Kavramlar.....	490
Eşitlik ve Kalite	490
Eğitime Erişim	490
Öğrenme Ortamları.....	494
Üst Öğrenime Geçiş Politikaları (Yöneltme, Sınav Sistemi)	501
Ortaöğretime Geçiş.....	503
Yükseköğretime Geçiş	508
Öğrenci Sonuçlarının İyileştirilmesi İçin Ölçme ve Değerlendirme	512
Finansman	514
Yönetim	518
Öğrencileri Gelecek İçin Hazırlamak	519
Okul Gelişimi.....	524
Özet	527
Yansıtıcı Düşünme Etkinlikleri.....	527
Yaşamın İçinden	528
Hikâye Soruları	529
Kaynakça	529
Okuma Önerileri	534
Sözlük.....	534
Sıra Sizde Yanıtlar.....	535
Yazarlar Hakkında.....	537
Dizin.....	543

ŞEKİLLER LİSTESİ

1. Bölüm

Şekil 1. Eğitimde Politika Döngüsü.....	5
Şekil 2. Hükümet Politikaları ve Eğitim Politikaları Arasındaki İlişkinin Geleneksel Görünümü	6

5. Bölüm

Şekil 1. Eğitimin Bireysel ve Toplumsal Getirisi	151
Şekil 2. Türkiye’de GSYİH İçindeki Kamu Eğitim Harcamalarının Payı.....	154
Şekil 3. Türkiye’de Merkezi Yönetim Bütçesinden Eğitime Ayrılan Payların Yıllara Göre Gelişimi	155

6. Bölüm

Şekil 1. Eğitimin Getirisi	183

8. Bölüm

Şekil 1. Bilgisayar Destekli- Algoritmik Düşünme Becerileri	257

9. Bölüm

Şekil 1. 2013-2018 Yılları Arasındaki Yabancı Uyruklu Öğrenci Sayıları.....	300
Şekil 2. Türkiye’ye En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler (2018)	300

10. Bölüm

Şekil 1. Eğitimde Nitelik için Kullanılan Anahtar Kelimeler.....	315
Şekil 2. Ekonomik Büyüme ile PISA Ortalaması Arasındaki İlişki	316
Şekil 3. Buzdağı: Okul Başarısızlığı	318
Şekil 4. Seçilmiş Ülkelerde Sosyo-Ekonomik Düzey ile Başarı Arasındaki İlişki.....	320

11. Bölüm

Şekil 1. 21. Yüzyıl Becerileri.....	343
Şekil 2. OECD Ülkeleri İstihdam Oranları.	348
Şekil 3. 2017 Yılı AB ve Türkiye İstihdam ve Eğitim Düzeyi.....	348
Şekil 4. OECD Ülkeleri Eğitim Düzeyine Göre İstihdam Oranları.....	350
Şekil 5. Üniversite Eğitimine Yöneliş	352
Şekil 6. Üniversite ile Lise Eğitim Düzeylerinin Karşılaştırılması	352
Şekil 7. Üniversite Mezunlarının İstihdam Edilme Durumları.....	353
Şekil 8. 25-34 Yaş Aralığındaki Lise Diplomalı Olanlar ile Üniversite ve Üstü Eğitim Düzeyine Sahip Yetişkinlerin İstihdam Oranlarının Karşılaştırılması.....	353
Şekil 9. 2010 Yılı Toplam Ücreti Esas Alınmıştır.....	357
Şekil 10. Eğitim Düzeyine Göre Kazançlar	357

Şekil 11. 2010 Yılı Toplam Ücreti Esas Alınarak	358
Şekil 12. Beveridge Eğrisi	361
Şekil 12. PIAAC'a Katılan Bazı Ülkelerin Sözel Okuryazarlık Puanları.....	369
Şekil 13. PIAAC'a Katılan Bazı Ülkelerin Sayısal Okuryazarlık Puanları.....	369
Şekil 15. Sanayi 4.0 İstihdama ve Gelir Artışına Etkisi.....	374
Şekil. 16. Sanayi 4.0 Döngüsel Yaklaşım.....	375

12. Bölüm

Şekil 1. MEB Ortaöğretime Sistemi	396
Şekil 2. 25 Yaşından Küçük Yetişkinlerin Lise Eğitim Düzeyi Erişim Eğilimleri (2005-2015).....	400
Şekil 3. 15-19 Yaş Aralığındaki Kayıtlı Yetişkinlerin Okul Programları ve Yönelimleri	401
Şekil 4. 25-34 Yaş Aralığındaki Yetişkinlerin Lise Eğitim Düzeyine Erişimleri.....	402
Şekil 5. Ortaöğretimde Genel ve Mesleki Eğitimin Payı (%).....	402
Şekil 6. Yaş Değişkenine Göre Mesleki ve Teknik Eğitimden Diplomalı Yetişkinlerin Oranı	406
Şekil 7. 25-34 Yaş Yetişkinlerin Eğitim ve İstihdam Oranları ve Okul Program Eğilimleri	409
Şekil 8. PISA 2015 Okul Türlerine Göre Fen Okuryazarlığı Ortalama Puanları	414

14. Bölüm

Şekil 1. 3797 Sayılı Kanuna Göre Düzenlenmiş Teşkilat Yapısı	462
Şekil 2. Yeşil Belgede Ön Görülen Teşkilat Yapısı.....	463
Şekil 3. 652 sayılı KHK ile Ortaya Konan Teşkilat Yapısı.....	464
Şekil 4. 6528 Sayılı Kanuna Göre MEB Teşkilat Yapısı.....	468
Şekil 5. 30474 Sayılı 1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine Göre MEB Merkez Teşkilatı	469
Şekil 5. Tushman ve O'Reilly'nin Değişim Yönetimi Modeli.....	471

TABLOR LİSTESİ

5. Bölüm

Tablo 1. Eğitimde Kamu ve Özel Harcamaların GSYİH'ye Oranı (2014, %)	154
Tablo 2. Eğitim Kademelerine Göre Özel ve Kamu Finansman Kaynaklarının Dağılımı (%).....	159
Tablo 3. Yükseköğretimde Brüt Okullulaşma Oranlarının Yıllara Göre Değişimi (%)	166
Tablo 4. Ülkelere Göre Üniversitelerin Özerklik Düzeyleri (2003)	171

7. Bölüm

Tablo 1. Eğitimde Eşitlik Stratejileri ve Ekonomik Gelişmişlik.....	204
Tablo 2. Bölgelere Göre Okul Öncesi Eğitime Katılım Oranları.....	217
Tablo 3. Bölgelere Göre Okullulaşma Oranları	221
Tablo 4. Kademeler Göre Son Beş Yılda Özel Eğitim Kurumlarındaki Öğrenci Sayısı.....	228
Tablo 5. Kademelere Göre Son Beş Yılda Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrenci Sayısı.....	229
Tablo 6. Yatılı Bölge Ortaokul Sayısı ile Öğrenci Sayıları	230
Tablo 7. Taşınmalı Okul Sayısı ile Öğrenci Sayıları	232
Tablo 8. Yıllara Göre Ülkemizde Eğitime Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı.....	233
Tablo 8. Kademelere Göre Ülkemizde Eğitime Erişimi Sağlanan Suriyeli Öğrenci Sayısı.....	233

9. Bölüm

Tablo 1. Cinsiyet Açısından 25-34 Yaş Arası Bireylerin Devam Ettikleri En Üst Düzey Eğitim Kademesi	282
Tablo 2. 25-34 Yaş Arası Bireylerin Eğitim Düzeyleri Açısından İşsizlik, İstihdam Edilme ve Hareketsizlik Oranları.....	283
Tablo 3. 2010, 2016 Yıllarına Ait Türkiye ve OECD Ülkeleri Okul Öncesi Eğitim Kademesi Okullulaşma Oranları (3-5 Yaş).....	284
Tablo 4. 2012-2017 Yılları Arası Okullulaşma Oranları.....	285
Tablo 5. Okul Çağındaki Nüfusun Okullulaşma Oranları	286
Tablo 6. OECD Ülkelerinde Eğitime Yapılan Harcamanın Toplam Bütçeye Oranı (2015).....	287
Tablo 7. 2015 Yılı 6-15 Yaş Arası Öğrenci Başına Yapılan Toplam Eğitim Harcamaları.....	287
Tablo 8. Eğitim Düzeyi Açısından Öğrenci Başına Yapılan Harcamalar	288
Tablo 9. Zorunlu Eğitim Süresi (2018)	289
Tablo 10. İlkokul Kademesine Ait Sınıf Mevcutları (2016).....	289
Tablo 11. Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları (2016).....	290

11. Bölüm

Tablo 1. Eğitim Düzeyine Göre AB ve Türkiye İstihdam Oranları.....	349
Tablo 2. 18-24 Yaş Eğitim ve İstihdam Durumu	351
Tablo 3. Uluslararası Meslek Standartları Sınıflandırması.....	354
Tablo 4. İstihdamın Sektörel Dağılımı	355
Tablo 5. Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Temel İş Gücü Göstergeleri.....	356
Tablo 6. Türkiye'nin Yenilikçi Girişim Haritası	377

12. Bölüm

Tablo 1. Anne Baba Eğitim Düzeyi ile Öğrencilerin Lise Yönelimleri	389
Tablo 2. Ortaöğretim Programlarına Göre Okul, Öğretmen, Öğrenci ve Mezun Sayıları.....	397
Tablo 3. MTE Kurumlarından Mezun Olanların Toplam Ortaöğretim Mezunları İçindeki Payı	403
Tablo 4. Ortaöğretim Kurumlarının Okul ve Öğrenci Sayıları ile Mezun Olanların Oranları.....	404
Tablo 5. 2017/18 Ortaöğretim Kurumlarının Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları.....	407
Tablo 6. 2016 Yılında ÖSYS Okul Türüne Göre Yükseköğretim Kurumlarına Yerleşme Durumları	415
Tablo 7. İşverenlerin Nitelikli Eleman Bulma Durumları.....	416

13. Bölüm

Tablo 1. Yetişkin Eğitime Katılım Düzeyleri	438
Tablo 2. Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Son 12 Ayda Yaygın Eğitime Katılım.....	444
Tablo 3. Yetişkin Eğitimi Profiline Temel Göstergeleri.....	447

15. Bölüm

Tablo 1. Üst Politika Belgelerinde Eğitim Ortamlarına İlişkin Planlanan Adımlar .	495
Tablo 2. MEB Stratejik Planı'nda Eğitim Ortamlarına İlişkin Veriler	496

GRAFİKLER LİSTESİ**7. Bölüm**

Grafik 1. MEB bütçesinin yıllar içindeki değişimi	211
Grafik 2. MEB bütçesinin merkezi bütçeye ve GSHY'ye oranı	212
Grafik 3. Öğrenci başına düşen kamu eğitim harcamaları	212
Grafik 4. Tüm kademelerde özel okullarda okuyan öğrencilerin, kamu okulunda okuyan öğrencilere oranı	213
Grafik 5. Tüm kademelerde özel okulların kamu okullarına oranı	214
Grafik 6. Okul öncesi eğitimde okullulaşma oranları	217
Grafik 7. İlkokul, ortaokul ve ilköğretimde net okullulaşma oranları	220
Grafik 8. İlköğretimde cinsiyetler arası okullulaşma oranları.....	220
Grafik 9. Ortaöğretimde net okullulaşma oranları.....	223
Grafik 10. Açık öğretim ve örgün ortaöğretime kayıtlı öğrenci sayıları	224
Grafik 11. Yıllara göre ülkemizde bulunan Suriyeli nüfus	233

15. Bölüm

Grafik 1. Yükseköğretime yerleşmek için başvuruların yerleşme oranlarının yıllara göre değişimi	511

1. BÖLÜM

EĞİTİMDE POLİTİKA

Dr. Elif DAŞCI SÖNMEZ - Aksaray Üniversitesi

Kaynak: Başdoğan, H. (2018). Öğretmenlerin, öğrencilerin, yöneticilerin Bakan Ziya Selçuk'tan beklentileri. <http://blog.milliyet.com.tr> sayfasından erişilmiştir.

Giriş

Eğitim, en temel unsuru insan olan milli bir yatırımdır. Birçok ülkede devlet, hükümetler aracılığıyla eğitim politikalarında söz sahibi olan başlıca unsurdur. Eğitim ile politika ilişkisinde, politika belirleyicilerinin koyduğu kurallarla eğitimi etkileyen ve mevcut politikada yetişen bireylerin bakış açılarıyla ondan etkilenen çift yönlü bir etkileşim söz konusudur. Birbiriyle bağlantılı bir dizi süreci içeren eğitim politikalarının, uzun vadede sonuç veren bir gerçeklikle değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu bölümde, öncelikle, egemenlik, güç ve iktidar gibi kavramların eğitim politikası açısından önemine yer verilmiştir. Daha sonra eğitim politikası kavramı açıklanarak, beşeri sermaye, vatandaşlık, sosyal adalet, hesap verebilirlik ve özerklik ile ilişkisine değinilmiştir. Son olarak, eğitimin sosyal amaçları ile strateji ve liderlik gibi kavramların eğitim politikası açısından önemi ifade edilmiştir.

Örnek Olay

Türkiye'deki eğitim politikaları ve uygulamaları şu şekilde özetlenebilir (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü [OECD], 2013, s. 15):

Türkiye'de eğitime yön veren üç temel belge bulunmaktadır: Eğitimle ilgili orta ve uzun vadeli hedefleri belirleyen Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Plan Belgesi (2010-14); eğitimle ilgili konuları da içeren genel bir hükümet strateji belgesi olan yürürlükteki Onuncu Kalkınma Planı (2014-18) ve Avrupa Birliği stratejisiyle bağlantılı Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi. Türkiye Cumhuriyeti hükümeti 2023 yılına kadar: a) eğitimli bireylerin oluşturduğu bir topluma ulaşmayı; b) tüm dersliklere etkileşimli tahta yerleştirilmesi ve her öğrenciye bir tablet bilgisayar verilmesini amaçlayan "Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi'nin (FATİH)" uygulamaya konulmasını; c) ilköğretim, temel eğitim ve ortaöğretime katılım oranlarının %100 seviyesine yükseltilmesini; ç) mesleki eğitimin öneminin teşvik edilmesini; d) YÖK reformunun uygulanmasını; e) özel üniversitelerin sayısının arttırılmasını; f) üniversitelerin kalitesinin yükseltilmesini; g) üniversitelerin bünyesindeki akademilerin sayısının arttırılmasını; ğ) yabancı dil öğrenimine yönelik politikanın uygulanmasını; h) toplumsal cinsiyet ve bölgeler arası eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasını ve ı) öğrencilerin üst eğitime ve geleceği daha esnek bir yapı içerisinde hazırlanmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Söz konusu ifadeler dikkate alındığında, Türkiye'de eğitim alanında beşeri sermayenin niteliğinin artırılması, sosyal adaletin sağlanması ve hesap verebilirliğin işe koşulması gibi amaçların gerçekleştirilmeye çalışıldığı söylenebilir.

Anahtar Kavramlar

Eğitim, politika, egemenlik, güç, iktidar, beşeri sermaye, vatandaş, vatandaşlık, sosyal adalet, hesap verebilirlik, özerklik, strateji, liderlik.

Egemenlik/Güç/İktidar ve Eğitim

Egemenlik, güç ve iktidar gibi kavramlar, yönetim eyleminin bileşenlerini oluşturmaktadırlar. Bu nedenle, güç alanlarının yapılandırılması, iktidar ilişkilerinin kurgulanması ve sürdürülmesi, eğitimin yönetiminde politik birer süreci ifade etmektedir. Söz konusu süreçler, ülke ya da devlet bağlamında makro düzeyde, eğitim kademeleri ya da okul bağlamında mikro düzeyde de ele alınabilir.

Klasik anlamda egemenlik kavramı, iktidarın bir biçimidir ve devletin uygulamalarını kapsar. Devletin, gücünü, yaptırım yoluyla kullanması ve kanunlara itaati sağlaması ile ilgilidir (Altınkök, 2016, s. 219). Birçok ülkede devlet, hükümetler aracılığıyla eğitim politikalarında söz sahibi olan başlıca unsurdur. Çünkü her devlet kendi politik anlayışını yeni nesillere aktarmayı ve benimsetmeyi amaçlamaktadır.

Güç ise bir birey ya da grubun, başka bir birey ya da gruba istediğini yaptırabilmesidir (Birkland, 2010, s. 109). Eğitim ile politik güç ilişkisinde, politika be-

lirleyiciler, koyduğu kurallarla eğitimi etkilemektedirler. Örneğin, Türkiye’de eğitim yönetiminin merkezi bir yapıda olması nedeniyle, bir politika ulusal düzeyde gündeme geldikten sonra ona ulaşmak ve onu etkilemek çok zordur. Egemenlik, güç ve iktidar, hükümet eliyle devlettedir. Okul yöneticileri, gelecekte hangi konuların hükümet gündemine girebileceğine dair fikir sahibi olsalar da mesleki ve profesyonel örgütler olmadan, politika kararını etkileme gücüne sahip olamazlar. Ancak, politika yapıcılar, bazen kolektif grupların etkisiyle de politikalarını şekillendirebilirler (Grindle ve Thomas, 1991, s. 201). Örneğin, 4+4+4 uygulaması kapsamında okula başlama yaşı bir yıl geriye alınarak 60 aya çekilmişti. Uygulayıcı ve kamuoyu tepkileri dikkate alınarak, 60 ve 66 aylık ayrımına gidilmiş olsa da hem yaş aralığındaki önemli fark hem de küçük yaştaki çocukların derste uzun süre oturması, dikkat dağınıklıkları ve tuvalet sorunları nedeniyle ciddi sorunlar yaşandığı tecrübe edilerek, okula başlama yaş zorunluluğu 66 aydan 69 aya çıkarılmıştır. Kolektif gruplar, uygulamayı değerlendirerek politika yapıcılarını etkileme gücünü kullanmışlardır.

Bireyler ya da grupların, diğer birey ya da grupları etkileyebilme kapasiteleri açısından beş farklı güç türünden söz etmek mümkündür (Northouse, 2014, s. 238):

- *Yasal (meşru) güç:* Makamdan kaynaklı otorite ve yetki söz konusudur. Kanuni dayanakları vardır.
- *Ödüllandirme gücü:* Başkalarına yarar dağıtarak, istenilenleri yaptırma söz konusudur. Maddi (maaş, zam, ikramiye, yeni ekipmanlar gibi) ve/veya manevi (övgü, tanınırlık, plaket, takdir gibi) ödüller, başkalarının davranışlarını etkilemek için kullanılır.
- *Zorlayıcı güç:* Diğerlerini cezalandırma ya da ödüllerden mahrum bırakma ile tehdit söz konusudur. Sıklıkla ve yersiz kullanımı, ast-üst ya da meslektaşlar arasında intikam duygusunun oluşmasına yol açabilir.
- *Uzmanlık gücü:* Yöneticilerin bilgi, beceri ve yeteneklerine dayanmaktadır. Diğerleri tarafından ne kadar çok kabul edilirse, yöneticinin etkileme düzeyi de o oranda artar.
- *Karizmatik güç:* Kaynağı kişisel özelliklerdir. Bir liderlik niteliği olarak da kabul edilen karizma, yöneticinin sevilmesi ve ona hayranlık duyulması ile ilgilidir.

Yöneticiler, söz konusu güç türlerinden bir ya da birkaçına sahip olabilirler. Ancak, önemli olan gücü doğru ve etkili bir biçimde kullanarak, bireyleri etkileme kapasiteleridir.